

Sygn. akt III CSK 219/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa F. sp. z o. o. w W.

przeciwko J. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym

w dniu 7 grudnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 listopada 2005 r.,

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w części oddalającej apelację pozwanego oraz wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 17 grudnia 2004 r., w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda kwotę 91.393,19 (dziewięćdziesiąt jeden tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt trzy 19/100) zł w ten sposób, że powództwo w tym zakresie oddala;
- w zakresie kosztów (pkt II) w ten sposób, że zasądzoną z tego tytułu kwotę 6.252,92 (sześć tysięcy dwieście pięćdziesiąt dwa 92/100) zł obniża do kwoty 5.503 (pięć tysięcy pięćset trzy) zł,

2. zmienia wymieniony wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądzona w punkcie II kwotę 48.988 (czterdzieści osiem tysięcy

dziewięćset osiemdziesiąt osiem) zł obniża do kwoty 43.102 (czterdzieści trzy tysiące sto dwa) zł,

- 3. oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie i zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3168 (trzy tysiące sto sześćdziesiąt osiem) zł tytułem zwrotu części kosztów postępowania kasacyjnego.**

Spółka F. dochodziła przeciwko J. P. należności w kwocie 803.555,82 zł na podstawie art. 299 k.s.h. Kwota ta obejmowała sumę wierzytelności wyszczególnionych w pozwie, przysługujących stronie powodowej wobec Spółki „O.” (787.317,32 zł) i koszty dochodzenia należności wobec tej Spółki (16.241,50 zł). Sąd Okręgowy zasądził całą dochodzoną należność wobec pozwanego. Rozstrzygnięcie to zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego.

Pozwany pełnił funkcję prezesa zarządu Spółki z o. o. „O.” od czasu powstania Spółki do dnia 3 kwietnia 2001 r. Pozwany i T. Ś. sprzedali w tym dniu swoje udziały w Spółce innemu podmiotowi. Zmiany w rejestrze wspólników i składu zarządu tej Spółki zostały ujawnione w czerwcu 2001 r. Na dzień sprzedaży udziałów sporządzono bilans zamknięcia, a pozwany przekazał nabywcy udziałów dokumentację Spółki wymienioną w protokole zdawczo-odbiorczym. W okresie od 18 stycznia do 27 marca 2001 r. Spółka „O.” nabyła od „F.” – Spółki z o. o. artykuły przemysłowe, na które zostały wystawione faktury na łączną kwotę 1. 233.028,61 zł. Należności z tych faktur stały się wymagalne w okresie od dnia 21 kwietnia do dnia 27 maja 2001 r. W związku z ich niezapłaceniem, powodowa Spółka uzyskała nakaz zapłaty wobec „O.” na kwotę 787.317,32 (tytułem należności głównej) oraz kwotę 16.241,50 (tytułem kosztów procesu). Wszczęte na podstawie tego nakazu postępowanie egzekucyjne zostało umorzone (w czerwcu 2002 r.) wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Sąd Okręgowy analizował sprawozdanie finansowe za rok 2000 Spółki „O.”, sporządzone przez biegłego rewidenta. W dniu 22 czerwca 2001 r. zarejestrowano w rejestrze przedsiębiorców nową Spółkę – O. , której wspólnikami byli pozwany J. P. i jego żona. W marcu 2002 r. oddalono wniosek jednego z wierzycieli O. o ogłoszenie upadłości tej Spółki z racji braku majątku wystarczającego przynajmniej na pokrycie kosztów postępowania. Przeciwko pozwanemu sporządzony był akt oskarżenia o popełnienie czynów z art. 286 § 1, art. 286 § 1 w zw. z art. 294 § 1 k.h. W postępowaniu przygotowawczym ustalono, że Spółka O. zaprzestała (w różnych okresach) regulować w sposób prawidłowy swoje należności na rzecz czterech istotnych wierzycieli. Dla potrzeb postępowania karnego sporządzona była opinia

biegłych Z. S. i W. Z. (specjalistów z zakresu analizy i oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw). W opinii tej stwierdzono, że Spółka O. miała poważne trudności w regulowaniu swoich zobowiązań i nie miała płynności finansowej.

Sąd Okręgowy ustalił, że zobowiązanie Spółki „O.” wobec powodowej Spółki (powstałe w okresie od dnia 18 stycznia do dnia 27 marca 2001 r.) uregulowane zostało jedynie częściowo. Nie miało znaczenia to, że stało się wymagalne po dniu odwołania pozwanego z funkcji prezesa zarządu. Istniały zatem przesłanki powstania odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 299 k.s.h., przy czym pozwany nie udowodnił nastąpienia okoliczności wyłączających tę odpowiedzialność (przewidzianych w art. 299 § 1 k.s.h.). Zdaniem Sądu Okręgowego, jeszcze przed odwołaniem pozwanego z funkcji prezesa powstał stan trwałego zaprzestania płacenia długów przez Spółkę „O.”, co uzasadniało konieczność wystąpienia o ogłoszenie upadłości tej Spółki. Zgłoszenie wniosku o upadłość Spółki dopiero na początku 2002 r. nie mogło być uznane jako zgłoszenie tej upadłości we właściwym czasie.

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację stron pozwanych jedynie w zakresie należności obejmującej koszty dochodzenia należności głównej wobec Spółki „O.”, tj. do kwoty 16.241,50 zł (pkt I wyroku tego Sądu), a w pozostałym zakresie apelację oddalił jako nieuzasadnioną. Sąd ten uznał za trafny zarzut apelującego, że Sąd pierwszej instancji dopuścił się uchybienia procesowego, ponieważ dokonywał istotnych ustaleń faktycznych na podstawie ustaleń wskazanych w akcie oskarżenia (wniesionego przeciwko pozwanemu) oraz na podstawie dowodu z opinii biegłych, przeprowadzonego na potrzeby postępowania karnego (w postępowaniu przygotowawczym). Uchybienia te zostały usunięte w postępowaniu apelacyjnym w ten sposób, że Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z pisemnej opinii biegłych Z. S. i W. Z., sporządzonych w sprawie karnej, oraz przez dopuszczenie i przeprowadzenie w toku postępowania apelacyjnego dowodu z ustnej, uzupełniającej opinii tych biegłych. Akt oskarżenia, według tego Sądu, stał się jedynie podstawą ustalenia faktu jego wniesienia oraz treści zarzutów karnych postawionych pozwanemu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przeprowadzony dowód ze wspomnianych opinii biegłych, nie podważył ustalenia przyznanego przez pozwanego istnienia przesłanek aktualizujących jego odpowiedzialność (art. 299 § 1 k.s.h.). Nie uzasadniał jednocześnie podważenia ustaleń Sądu Okręgowego o braku okoliczności wykluczających odpowiedzialność pozwanego (art. 299 § 1 k.s.h.). Analizując szczegółowo do puszczonego w postępowaniu apelacyjnym dowód z opinii biegłych, Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że zaprzestanie spłacania długów przez Spółkę „O.” nastąpiło jednak w sposób trwały (a nie tylko chwilowy), w okresie do dnia odwołania pozwanego z funkcji prezesa zarządu. Świadczyć o tym może czas trwania tego stanu, perspektywa możliwości płacenia w przyszłości, ilość niezaspokojonych należności różnych wierzycieli, zaciąganie stale nowych zobowiązań. Sąd uznał, że pojawił się także stan określony w art. 1 § 2 prawa upadłościowego z 1934 r., a mianowicie brak majątku Spółki wystarczającego na pokrycie jej długów. Nieuzasadniony okazał się także zarzut pozwanego, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki „O.” w odpowiednim czasie nastąpiło bez jego winy w świetle art. 299 § 2 k.s.h. Pozwany nie tylko nie zgłosił wniosku o upadłość, ale po dniu 1 stycznia 2001 r. zbył majątek Spółki (udziały), nie zadbał o sporządzenie bilansu zamknięcia, wykazu wierzytelności i zobowiązań Spółki, spisu z natury stanu zapasów. Nie podjął zatem czynności, które obrazowałyby dokładnie stan Spółki w dacie zbycia udziału. Przepis art. 299 § 2 k.s.h. przewiduje domniemanie winy członka zarządu, a dla jego obalenia nie wystarczyły dowody wskazywane przez pozwanego (opinia biegłego rewidenta i tzw. historia rachunków bankowych).

W skardze kasacyjnej pozwanego podniesiono znaczną ilość zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego. W tej pierwszej grupie zarzutów eksponowano naruszenie art. 229 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 321 § 1 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 284 i art. 232 zd. 2 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 321 k.p.c. W drugiej grupie zarzutów wskazywano na naruszenie przepisu art. 1 § 1, art. 2, art. 1 § 2 prawa upadłościowego z 1934 r., art. 455 k.c., art. 299 § 1 i § 2 k.s.h. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnego do ponownego rozpoznania, ewentualnie – o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarżący starał się wykazać to, że naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nastąpiło m.in. przez pominięcie i nierozważenie dowodu z treści rachunków bankowych Spółki O. Według skarżącego, z rachunków tych bowiem wynika to, że jeszcze po odwołaniu pozwanego z funkcji członka zarządu na rachunki bankowe spółki O. wpłynęła kwota 10.000.000 zł, co sprawiło, że na dzień 3 kwietnia 2001 r. nie można było przyjmować stanu trwałego zaniechania spłacenia długów przez tę Spółkę. Przekonywująco jednak wywiódł Sąd Apelacyjny, że samo powołanie się na dysponowanie środkami pieniężnymi na rachunkach bankowych spółki i płacenie z tych rachunków niektórych długów jeszcze w lipcu 2001 r., nie może podważać ustaleń o istnieniu trwałego zaprzestania płacenia długów przez Spółkę i braku majątku tej spółki wystarczającego na pokrycie jej długów. Treść zapisów obejmujących operacje dokonywane na tych rachunkach nie świadczył bowiem o płaceniu przez Spółkę O. długów w sposób wyłączający ogłoszenie jej upadłości.

Bezzasadna jest próba wykazania przez pozwanego, że Sąd Apelacyjny nie przyjął konstrukcji domniemania faktycznego i nie skonstatował nieistnienia trwałego zaprzestania płacenia długów przez spółkę O., skoro – według skarżącego – postępowanie dowodowe wykazało fakt spłacenia wierzytelności tej Spółki wymagalnych do marca 2001 r. Inne bowiem dowody wskazywały na to, że takie wierzytelności nie zostały jednak spłacone. Za nietrafne należy uznać także powoływanie się skarżącego na to, że na podstawie bilansu sporządzonego na dzień 31 grudnia 2000 r. i opinii biegłego rewidenta (stwierdzającego prawidłowe prowadzenie ksiąg rachunkowych za rok 1999 i 2000) Sąd Apelacyjny powinien był stwierdzić to, iż pozwany członek zarządu na dzień 3 kwietnia 2001 r. mógł mieć uzasadnione przeświadczenie o istnieniu majątkowego pokrycia zobowiązań Spółki. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przekonywująco wykazano, dlaczego w oparciu o opinię biegłego rewidenta (F. K.) nie można było usprawiedliwiać ewentualnego przekonania pozwanego jako członka zarządu o dobrej kondycji majątkowo-finansowej spółki i braku zagrożeń co do dalszego jej funkcjonowania w obrocie prawnym z możliwością wywiązywania się ze swych zobowiązań (czas sporządzenia tej opinii, jej relacja merytoryczna do ustaleń dokonanych przez biegłego W. Z. i Z. S., brak elementów rzetelności badania bilansu za rok 2000,

k.14-15 uzasadnienia). W tej sytuacji nie można skutecznie podnosić zarzutu naruszenia art. 231 k.c. przy motywacji tego zarzutu przyjętej w skardze (pkt f).

Ustalenia Sądu Apelacyjnego na s. 13 uzasadnienia zaskarżonego wyroku (fakt niepłacenia przez Spółkę O. wszystkich zobowiązań na rzecz kontrahentów od listopada 1999 r.) miało charakter ogólny i służyło Sądowi do skonstatowania tego, czy wspomniana Spółka zaprzestała płacenia długów wierzyciela i czy zaprzestanie takie miało charakter przemijający czy też trwały. Jeżeli nie płacono wszystkich należności już od listopada 1999 r. do czasu trwania prezesury pozwanego, to stan zaprzestania płacenia długów może być uznany za noszący cechy trwałości i nie ma wówczas znaczenia wskazywanie zindywidualizowanych należności niespłaconych przez Spółkę O. od listopada 1999 r. W tej sytuacji za chybiony należy uznać zarzut naruszenia art. 328 § 1 k.p.c.

Podniesione zarzuty naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 284 k.p.c. i art. 232 zd. II k.p.c. skarżący motywował tym, że niepowołanie biegłego przez sąd i tym samym brak analizy istotnych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy (m. in. obrazujących historię rachunków bankowych, sprawozdania finansowego, dokumentów stwierdzających wielkość zobowiązań O.) w istocie uniemożliwiło ustalenie tego, że stan trwałego zaprzestania płacenia długów przez Spółkę O. nastąpił dopiero po dniu 3 kwietnia 2001 r. Zarzut wskazujący na uchybienie procesowe w postaci niepowołania biegłego oraz zarzut naruszenia zasady bezpośredniości w zakresie przeprowadzania tego dowodu nie mogą być uznane za uzasadnione. Sąd Apelacyjny miał uzasadnione podstawy ku temu, aby uznać, że zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym – też przeprowadzony już dowód z opinii biegłych W. Z. i Z. S., pozwala na wykazanie stanu trwałego zaprzestano spłacania długów przez wspomnianą Spółkę także w okresie prezesury pozwanego. Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z pisemnej opinii obu wspomnianych biegłych (sporządzone, pierwotnie dla potrzeb postępowania karnego), następnie dopuścił i przeprowadził dowód z ustnej (uzupełniającej) opinii tych specjalistów (k. 740-741 akt) oraz bardzo szczegółowo zanalizował poczynione przez nich ustalenia i konkluzje przy uwzględnieniu innych dowodów zebranych w sprawie (s. 12 i 4 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

2. Podnosząc zarzuty naruszenia prawa materialnego, pozwany starał się wykazać istnienie przyczyn wyłączających zaktualizowanie się jego odpowiedzialności na podstawie art. 299 § 2 k.p.c., tj. brak stanu trwałego zaprzestania spłaty długów przez spółkę O. w okresie prezesury pozwanego w Spółce (do dnia 3 kwietnia 2001 r.), oraz brak ewentualnego elementu zawinienia niezgłoszenia przez niego wniosku o ogłoszenie upadłości, gdyby istotnie powstał stan zaprzestania spłaty długu we wskazanym okresie. W skardze kasacyjnej kwestionowano też przyjęty zakres odpowiedzialności skarżącego (niemożność objęcia odpowiedzialnością pozwanego także odsetek za opóźnienie przysługujących wobec spółki O., błędne obliczenie daty powstania tego opóźnienia).

Skoro nieskuteczne okazały się, zarzuty skarżącego starającego się podważyć ustalenia faktyczne Sądu Apelacyjnego, ustalenia te stanowią zasadniczy punkt odniesienia w kwestii formułowania ocen dotyczących istnienia przesłanek odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. i zakresie tej odpowiedzialności.

Sąd Apelacyjny prawidłowo stwierdził to, że pozwanego obciąża ciężar dowodu wykazania okoliczności wyłączających jego odpowiedzialność (art. 299 § 2 k.s.h. i art. 6 k.c.), jeżeli wystąpią przesłanki tej odpowiedzialności (bezskuteczna egzekucja wobec spółki z o. o., istnienie wierzytelności, sprawowanie funkcji członka zarządu). Podstawowych zadawnień Sądu Apelacyjnego była zatem ocena przedstawionego przez pozwanego i zebranego w sprawie wyczerpującego zasadniczo materiału dowodowego oraz stwierdzenia tego, czy pozwany (członek zarządu spółki O.), skutecznie uwolnił się od odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h. przez wykazanie przynajmniej dwóch pierwszych przyczyn zwalniających, wskazanych w art. 299 § 2 k.s.h. Zastosowanie przepisów art. 299 § 2 k.s.h. i przepisów prawa upadłościowego w danej sprawie uzasadniał przepis art. 620 § 1 k.s.h. w zw. z art. 633 k.s.h.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zwłaszcza opinii biegłych, szeroko analizowanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (por. pkt 1 uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego), Sąd Apelacyjny trafnie uznał, że Spółka O. w sposób trwale zaprzestała płacenia długów w okresie sprawowania prezesury

przez pozwanego, tj. do dnia 3 kwietnia 2001 r., a nie tylko pojawił się tu - jak stara się wykazać skarżący - jedynie stan przejściowy (przemijającego) wstrzymania długów w rozumieniu art. 2 prawa upadłościowego. Argumentacja skarżącego nie może być uznana za przekonującą i nie podważa ogólnej konstatacji Sądu Apelacyjnego. Znaczenie tzw. historii rachunków bankowych Spółki O. zostało trafnie wyjaśnione na s. 15 uzasadnienie zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny brał pod uwagę należności istniejące wobec Spółki i one decydowały o stanie jej zadłużenia, a nie sporadyczne wierzytelności sporne. Stanu trwałego zaprzestania płacenia długów nie wyłącza to, że nie toczyło się żadne postępowanie sądowe przeciwko Spółce O. i nie zalegała ona z należnościami publiczno-prawnymi. Sąd Apelacyjny wyjaśnił też szeroko to, dlaczego opinia biegłego - rewidenta została odpowiednio zweryfikowana w świetle ustaleń dokonanych przez biegłych W. Z. i Z. S. (s. 14 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). W tej sytuacji za chybiony należy uznać zarzut naruszenia art. 1 § 1, art. 2 i art. 1 § 2 prawa upadłościowego z 1934 r. z motywacją podaną przez skarżącego.

Wskazując zarzut naruszenia art. 299 § 2 k.s.h., skarżący stara się wykazać to, że nie może ponosić on winy w zakresie nieogłoszenia upadłości spółki O. w stosownym czasie. Stwierdzał mianowicie to, że „nie można przypisać członkowi zarządu winy jeżeli nie mógł on dowiedzieć się ani o rzeczywistej sytuacji spółki ani o nieprawidłowościach w księgowości, zwłaszcza, gdy zapewnił zbadanie ksiąg rachunkowych przez biegłego rewidenta”. Sąd Apelacyjny trafnie nie podzielił sugestii skarżącego, że aktywny członek zarządu nie zna lub nie ma możliwości poznania rzeczywistej, prawno-majątkowej sytuacji zarządzanej przez siebie Spółki i wiedzę w tym zakresie mógłby czerpać jedynie z odpowiednich badań biegłego rewidenta. Jak już wspomniano, Sąd drugiej instancji szerzej ocenił także merytoryczną wartość i rzetelność wspomnianej opinii (k. 14 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Chybiony zatem okazał się także zarzut naruszenia art. 299 § 2 k.s.h w omawianym zakresie.

Nietrafne jest stanowisko skarżącego, że zakres odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. determinowany jest jedynie rozmiarem podstawowego zadłużenia spółki wobec wierzyciela (tzw. kapitałem wierzytelności), a nie obejmuje odsetek za opóźnienie spółki. Należy bowiem przyjąć, że zakres omawianej

odpowiedzialności komponują przynajmniej trzy elementy: tzw. należność główna, ewentualnie odsetki zwykłe i odsetki za opóźnienie spółki (por. np. ostatnia uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 118/06, niepubl.). Nie było zatem podstaw do twierdzenia, że w tym zakresie naruszono postanowienia art. 299 § 1 k.s.h. i art. 481 k.c.

Trafnie zauważono w odpowiedzi na skargę kasacyjną, że powód mógł ograniczyć zakres dochodzonej od pozwanego należności i nie obejmować nią odsetek od odsetek (s. 16 tej odpowiedzi). W odniesieniu do dochodzonych i wyszczególnionych przez powoda kwot wraz z odsetkami za opóźnienie odpowiednie żądanie zapłaty sformułowanie zostało w pozwie. Nie można zatem twierdzić, że w omawianym zakresie sąd orzekł ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.).

Na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. mogą być dochodzone od pozwanego, oczywiście, tylko wierzytelności istniejące do czasu pełnienia przez niego funkcji członka zarządu spółki. Nie ma natomiast znaczenia czas powstania wymagalności tych wierzytelności. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika to, że wszystkie należności (objęte pozwem – 11 pozycji) stały się wymagalne przed tą datą, także należność w wysokości 91.393,19 zł, objęta fakturą z dnia 12 marca 2001 r. (s. 11 uzasadnienia tego Sądu). Sąd Okręgowy przyjął, że całe ogólne zadłużenie spółki O. „powstało w okresie od dnia 18 stycznia do dnia 27 marca 2001 r., bowiem w tym czasie O. nabywała od „P.” Spółki z o. o. w W. artykuły przemysłowe”. Ustalenia dotyczące daty powstania należności w wysokości 91.393,19 zł, nie sposób uznać jednak za dotychczas pewne. Z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy (np. k. 60, 118, 123) wynika to, że wspomniana faktura została wystawiona dnia 12 kwietnia 2001 r. i przewidziano w niej termin zapłaty do dnia 27 maja 2001 r. Brak natomiast innych, miarodajnych danych, że wierzytelność objęta tą fakturą powstała przed dniem 3 kwietnia 2001 r. Zakres zadłużenia pozwanego nie mógłby obejmować, oczywiście, wierzytelności nie istniejącej wobec O. w okresie sprawowania przez pozwanego funkcji członka zarządu tej spółki. Odmienne stanowisko Sądu Apelacyjnego prowadzi w konsekwencji do naruszenia art. 299 § 1 k.s.h.

Uznając zatem za uzasadniony zarzut kasacyjny w tej mierze, Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację pozwanego w zakresie obejmującym zasądzenie w wyroku Sądu Okręgowego kwoty 91.393,19 zł z odsetkami od dnia 27 maja 2001 r. i w tym zakresie powództwo oddalił (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). W pozostałym zakresie skarga kasacyjna została oddalona.

Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych za wszystkie instancje uwzględnia założenie, że pozwany uległ ostatecznie powodowi w zakresie 7/8 zgłoszonego żądania.